

Mahir ritmlər ustası ritm musiqi-nin canıdır. Kainatın, cəmiyyətin və təbiətin də ritmi mövcuddur. İnsan üreyinin və nəbzın də ritmi var. Musiqidə müxtəlif ölçülü ritmlərdən istifadə olunur. Əcdadlarımızın ilk ritm vasitəsi Qobustan qayalarındakı Qavaldaş sayılır. Tarixən Azərbaycanda mahir ritm ustaları olub. XX yüzildə və yaşadığımız bu yeni əsrdə də ritm alətlərini bacarıqla ifa edən xeyli ifaçılarımız var. Bu dəfəki məqalədə onların biri barədə məlumat vermək fikrindəyik. Mirzəli Ağasaleh oğlu Abasəliyev 1962-ci il iyulun 24-də dünyaya gəlib. Onun da taleyinə böyük istedad yazılmışdı. O, Azərbaycan musiqi cəmiyyətində sıradan bir sənət adamı deyil, nadir zərb ifaçısı idi. Mirzəli zərbın mahir ifaçısı kimi tanınıb məşhurlaşan, bütünlükdə, ritm və zərb alətlərinin utası kimi tanınan nadir sənətkar idi. İndi də yeri

nir, müxtəlif qrupların tərkibinə dəvət alır, sevilir, toylarda, konsertlərdə çalır. A.Zeynallı adına Musiqi Texnikumunu bitirən M.Abasəliyev sənədlərini M.A.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunun mədəni-maarif fakültəsinə verir və daxil olur. O, 5 il təhsil alaraq buranı uğurla başa vurur. İnstitut illərində o, Zeynəb Xanlarovanın rəhbəri olduğu ansablin üzvü kimi geniş fəaliyyət göstərir və bu qrupla birlikdə əksər xarici ölkələrdə səfərlərdə olur. Mirzəli sənət fəaliyyəti və incəsənət aləmində qazandığı böyük hörmətlə həmişə Abasəliyevlər nəslinə başucalığı gətirirdi. O, Azərbaycan Teleradio Verilişləri Komitəsinin Əhməd Bakıxanov adına xalq çalğı alətləri ansablinə də fəaliyyət göstərmişdi.

Bakı və Abşeronun kənd və qəsəbələrində keçirilən toylarda Mirzəliyə dəfələrlə solo sifarişlər verilirdi.

təklil oxucuların nəzərinə çatdırıram ki, "sinkop" dünya üzrə ən çətin ritmlərə aiddir. Mirzəli isə belə çətinliklərinə gərir və daxili hissələrini əllərinə tətbiq edərək heyretəmiz ritmlərin ardıcılığını yaradırdı, bədahətən, gözlərimiz qarşısında. Bu əsl möcüzə idi. Onun solo ifasını musiqi kompozisiyası vasitəsilə müşayiət edən instrumental qrup heç zaman onu çəşdirə, öz ifa lambrindən çıxara bilməzdi. Axı ifa zamanı onun beyni dəqiq işləyirdi. Beyni, ürəyi, hissələri əlləri ilə, əlləri isə barmaqları ilə sıx vəhdət yaradırdı. O, bizimlə ritmlərin diliylə danışdı. Onun həyatını, mövcudluğunu ritmsiz, bu aləmsiz təsəvvür etmək olardı? Əlbəttə ki, yox! Doğrudan da Mirzəli ifa zamanı özünü unudurdu, o qədər çəşürdü ki, daim taxdığı gözlük masa üzərinə, yaxud da yerə düşəndə belə hiss etmirdi. Belə hallar video çəkilişlərdə

da çox zəngin, maraqlı və heyretəmiz faktlar və dəyərlər üzə çıxarıla bilər. Axı dünyanın, kainatın özünün ritmi olduğu üçün, mövcud xalqların və millətlərin də özlərinə xas ritmləri, musiqi üçün ölçü vahidləri var. Mirzəlinin öz solo ifalarında bədahətən bütün dünya xalqlarının ritmlərini ortaya qoymasının özü, heyretəmiz, fitri istedadından doğmurdumu, bu möhtəşəmlik, genişlik və möcüzə yaratmırdımı? Bəli, əslində bu beləydi. Biz belə bir nadir sənətkardan lazımlı dərəcədə istifadə etdikmi? Əlbəttə yox. Düzdür, xalqımız istedadlıdır, davamçılar olacaq. Lakin bu da var ki, nadir, unikal sənət sahibləri 30, 40, 50 ildən sonra meydana çıxır. Əlbəttə, düşünməyə dəyər. Sağlam düşüncə ən layiqli vasitədir. Mirzəli bütün dünyəvi ritmlərə bələd ifaçı olaraq, həm də cazmen idi. Sənət ustalarımızla xarici ölkələrə gedərkən proqrama mütləq onun solosu daxil edilirdi. Onun gücünə bələd idilər, bildilər ki, iş görəcək, dərhal tamaşa zalını ələ alacaq, seyrcilərin nəinki əhvalını, hətta özlərini ayağa qaldıracaq və fasiləsiz, gurultulu alqışlar qazanacaq.

Yaponiyaya uçuş onun ən uğurlu səfərlərindən biri olub. Kommersiya şərtlərlə düzənlənən bu 1 aylıq səfərə gedən heyətdə məşhur sənətkarlar: İslam Rzayev, Həbil Əliyev, Ramiz Quluyev, Etibar Qasımbəyli var idi. Yapon tamaşaçıları Azərbaycan artistlərini hərəkətlə qarşılayırdılar. Dövrü mətbuatda yazılar və şəkillər gedirdi. Mirzəlinin solo ifaları xüsusi marağa səbəb olmuşdu. Onun ifalarını çəkib televiziya ilə yayımlayırdılar. Əlbəttə, bu Azərbaycanımızın ritm ustasına verilən ən yüksək dəyər kimi qəbul olunurdu. Bir də onu deyək ki, Mirzəli zəhmətkeş idi, yorulmuş deməzdi, neçə dəfə ondan solo istəsəydilər, çalardı. Toyxanada, yaxud konsert salonlarında tamaşaçının az və ya çox olmasına baxmazdı, ifa edərdi, hünər göstərərdi, can qoyardı... Onun insani keyfiyyətləri də yüksək olub. Sənət yoldaşlarına isti münasibət bəsləyər, ehtiyacı olanın qeydine çalardı. Həddən artıq səxavətli idi, dost-yoldaşa arxa durardı. Ağa Cəbrayılın söylədiklərindən: "Mirzəli də atam Ağa Saleh kimi fədakar, zəhmətkeş, comərd, səxavətli idi. Atamda olan bütün xeyirxah əməlləri, qəlbi təmizliyi onda da görürdüm". Musiqiçilərin əksəriyyəti, xüsusilə xanəndə, xalq artisti İslam Rzayev onun xətrini daim əziz tuturdu. O, böyük qardaşı Ağa Cəbrayıl ilə fəxr edər, qulluğunda durar və hörmət əlaməti olaraq həmişə ona Dadaş deyər müraciət edərdi. Mirzəli Abasəliyev ailəli idi. Anasının adını qoyduğu Asudə adlı bir qızı yadigar qalıb. Çox əfsus ki, belə insanı, böyük sənətkarı vaxtsız itirdik. O, hələ nə qədər uğurlar qazana bilər və ritm sənətini qabağa aparardı. M.Abasəliyev 2007-ci il avqustun 8-də, 45 yaşında dünyadan köçüb. Ruhu şad olsun. Bu yazını hazırlamaqla təsəlli tapmaq istədik, onun yarımçıq ömrünü, unikal sənətini oxucuların yaddaşına daxil etdik və onların gözləri qarşısında canlandırdıq. Axı belə sənətkarların adı musiqi mədəniyyəti tarixində yaşamalır. Yaşayacaq da!

Əhsən Rəhmanlı
sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə
doktoru

Mahir ritmlər ustası

boş qalıb. Ansamblarda, musiqi heyətlərində, caz qruplarının tərkibində, toy-büsatımızda, xarici dövlətlərə göndərilən və ya dəvət olunan sənət adamlarının sırasında onun yeri görünür.

Azyaşlı Mirzəlinin istedadı göz önündəydi. Dinc dayanmırdı, böyük qardaş Ağa Cəbrayılın (hazırda xalq artisti, ustad kamança ifaçısı, AMK-nın professoru) balaca nağarası onun üçün əsl məşğuliyyət vasitəsi idi. Əlindən alıb kənara qoyurdular ki, uşaq yorular, bir az dincəlsin, bu zaman yenə sakit durmurdu, kətilli, masanın üstünü döyəcəyir və özünə ritm tuturdu. Əlləri ilə bərabər başı da daim hərəkətdə idi. O qədər çalır ki, axırda balaca nağara ona tab gətirmədi, dəriləri sıradan çıxdı. Belə olduqda o, vedrəni və kuzəni çalmağa başlamışdı. Görünür hələ o zaman Mirzəlinin taleyi öz həllini tapmış, o, ritm ustası olmalıymış, oldu da... Ağa Cəbrayıl Abasəliyevin xatirələrindən: "Mirzəlinin 6 yaşı olanda mahir nağaraçalan Almaz Quluyevi (hazırda əməkdar artist) mənzilimizə dəvət etdim ki, baxıb fikir bildirsən. O, dedi ki, bu uşaq sənətə gəlsə bizim hər birimiz, ritm ifaçılarımız üçün çətin olacaq". İşə bir bax, illər ötdü Mirzəli və Almaz Quluyev birlikdə çalışdılar, SSRİ xalq artisti Zeynəb Xanlarovanın rəhbərlik etdiyi instrumental ansamblıda çaldılar. Mirzəli Abasəliyev 190 sayılı orta ümumtəhsil məktəbdə səkkizlik təhsili başa vuraraq A.Zeynallı adına Musiqi Texnikumunun nağara sinfinə daxil olub. Burada ixtisas üzrə müəllimi Kamal Axundov olub. 12 yaşlı Mirzəli artıq "Səadət" ansamblında çalır, müntəzəm məşqlər, konsertlər, daha sonra texnikumdakı təhsil, bu tədris ocağının xəttinə təşkil olunan tədbirlər Mirzəlini anba-an, günbə-gün, ayba-ay yetişdirir və gələcək peşəkar sənətin daxilinə ötürürdü. O, sənət sevdalısı, ritm aludəçisi kimi irəlilədi və nəhayət zərb alətlərinin mahir ifaçısı kimi yetişərək özünü meydana təsdiq etdi. Bəli, Mirzəli adlı musiqiçi tam şəkildə ritm ustası kimi tanı-

Mirzəlinin işlətdiyi çoxsaylı, fərqli ritmlər bir-birini əvəz etdikcə inkişaf mərhələsinə yetir, kulminasiya nöqtəsinə doğru hərəkət götürdükcə daha da coşur, aşıb-daşır, çilgün hissələr tənənnüm edərək tamaşaçını sehre salaraq, daim öz təsiri altında saxlayırdı. Buradakı ritmlər silsiləsi Azərbaycanımızın əzəmətli dağ silsiləsini xatırladırdı. Mirzəli ifa zamanı özünü unudur, zəngin ritmlər aləminə düşür, təpələri keçir-keçir, dağlara yüksəlir, dağları aşıb-keçərək zirvəyə doğru hərəkət edir və nəhayətdə ən uca, son zirvədə görünərək qələbə taktlarını vuraraq ora bayrağımızı sancırdı. O, ritmlərlə yaşayırdı və bu həqiqətdir ki, zərbə əlinə alıb səhnəyə çıxan kimi qərribə hissələr, ritmlər, sirlər aləminə düşürdü.

Kənardan onu diqqətlə seyr etdikdə, qeyd etdiklərimi hiss etmək mümkün idi. Onun ifasında "sinkopa" ritmlər çox idi. Və özüm bir musiqiçi olub bunları dərk etdikcə, is-

də görünür. Mirzəli Abasəliyevin solo ifalarını özündə cəm edən video və aideo kasetlər sərhədləri aşandan sonra bir sıra ölkələrin məşhur instrumental ifaçıları, onların arasında ritm ustaları bizim bu unikal zərb ifaçısı ilə maraqlanmağa başlamışdılar. Mirzəli yaşayıb indiyə çatsaydı, onu bir sıra ölkələrdə təşkil olunan layihələrə, caz festivallarına dəvət edərdilər. Çünki onun ifasında maraqlı və qeyri-adi cəhətlər çox idi. Mirzəli dünyəvi ritmləri, bunlar arasında Latin Amerikasının ritmlərini sərbəst ifa edirdi. Bütün bu mükəmməl ritmlər onun daxili aləmindən, beynindən və baqmaqlarından süzülüb gəlirdi.

M.Abasəliyevin canı, qanı ritmlərdən, düşüncəsi unikal taktlardan, əlləri, barmaqları musiqi xırdalığından, ən zərif bəzəklərdən ibarət olaraq, başdan-başına sirr və sehre bağlıydı. Əslində, onun ifaları müasir elmi-texniki vasitələrlə, ən son cihazlarla hesablanıb, öyrənilsə, bura-